

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

**ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ**

**ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ**

**ΤΕΤΑΡΤΗ 23 ΜΑΙΟΥ 2012 Ώρα έναρξης 15.00
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ-ΕΠΙΒΛΕΨΗ:

- Μαρία Σακελλάρου, Επίκουρος Καθηγήτρια Π.Τ.Ν.
- Φοιτητές-τριες 4^{ου} έτους
- Χριστίνα Βάσση, Αποσπασμένη Νηπιαγωγός-Συνεργάτιδα των Εργαστηριακών Μαθημάτων Προσχολικής Παιδαγωγικής

χορηγός: **Σύγχρονο
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ**

Ελεύθερη Είσοδος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

- 15.00 – 15.30 Προσέλευση - Εγγραφές
15.30 – 15.45 **Έναρξη – Χαιρετισμοί**
Χαιρετισμός από την Κοσμήτορα της Σχολής Επιστημών Αγωγής
Καθηγήτρια κ. Τζένη Παγγέ
Χαιρετισμός από τον Πρόεδρο του
Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών
Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Βασίλη Κούτρα
- Α΄ Μέρος :** **Ο Λόγος των Φοιτητών...**
- 15.45 – 16.00 **Μαρία Σακελληαρίου**, Επίκουρος Καθηγήτρια Π.Τ.Ν.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Χριστίνα Βάσση, Νηπιαγωγός, υπ. Διδάκτορας του Π.Ι.
*Σκέψεις, Προβληματισμοί, Τάσεις και Προτάσεις για την Πρακτική
Άσκηση των φοιτητών-μελλοντικών νηπιαγωγών*
- 16.00 – 16.10 **Ματίνα Παπαδημητρίου**, Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής του
Ν. Ιωαννίνων
Διαλεκτικές σχέσεις πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- 16.10 – 16.20 **Γιούλη Τριάντου**, Διευθύντρια Νηπιαγωγείου Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Συνεργασία με το Π.Τ.Ν. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- 16.20 – 17.10 Παρουσίαση του Καινοτόμου Προγράμματος :
**ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΔΑΣΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...
ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ**
*-Παρουσίαση της φιλοσοφίας του Καινοτόμου Προγράμματος
«Δασικό Νηπιαγωγείο»*
Μαρία Σακελληαρίου, Επίκουρος Καθηγήτρια Π.Τ.Ν.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
*-Παρουσίαση με εικόνα και ήχο του Προγράμματος από τους φοιτητές
που υλοποίησαν το Καινοτόμο Πρόγραμμα «Δασικό Νηπιαγωγείο»*
Ειρήνη Χόβα, Βιβή Αλεξανδρίδου : Οι πέντε αισθήσεις
Ευαγγελία Λάμπρου, Δήμητρα Ζαφειράκη: Το δάσος στη ζωή μας
*- Εμπειρίες από τους κοινωνικούς συνεργάτες που συνέβαλαν στην
Υλοποίηση-Εφαρμογή του Προγράμματος :*
Διδακτικό Προσωπικό του 23ου Νηπιαγωγείου Ιωαννίνων
Γονείς των παιδιών του 23ου Νηπιαγωγείου Ιωαννίνων
Διεύθυνση και Προσωπικό Δασαρχείου του Ν. Ιωαννίνων
Περιφερειακή Εφορεία Προσκόπων Ιωαννίνων
- 17.10 – 18.00 Παρουσίαση Καινοτόμων Προγραμμάτων από φοιτητές του
Η΄ εξαμήνου
Λάμπρος Ζάραγκας, Νικολίτσα Σαϊσανά
«Τέχνες και μικροί καλλιτέχνες»
Κυριακή Ζίβα, Ιουλίτσα Τουφεκούτλα *«Το δάσος»*
Νικολέτα – Δήμητρα Αποστολίδου, Ανδριάντα Παπαγεωργίου
«Ο φούρνος της γειτονιάς μας»
Ουρανία Πεταλιά, Ευαγγελία Λάμπρου *«Ανακύκλωση»*

Ελευθερία Μπτρογιώργου «Ταξίδι στον κόσμο της μουσικής»
Γλυκερία Λίτου, Μαρία – Ανδριάννα Γεωργαλή «Περιβάλλον»
Μαρίνα Τσιτσικάου, Αντιγόνη Αθανασιάδη «Παιδιά του κόσμου»
Ελπίδα – Παναγιώτα Μουλήνου, Νεφέλη Ζιάκα «Ανοιξη και έντομα»
Ευαγγελία Γουσσούλη, Μαθαματένια Τσιρικά «Φρονίζω τον εαυτό μου»
Ευγενία Αναγνωστάκη, Στέλλα Τσαμήτρου «Μέσα Επικοινωνίας»
Βαρβάρα – Ηλιάνα Γιάννη, Αικατερίνη Παπαθανασίου «Ανοιξη»
Στεφανία Γερογιάννη, Αναστασία Τσιλιάκου «Επαγγέλματα»
Ελένη Παππά, Παναγιώτα Κωνσταντοπούλου
«Ήλιος, Πλανήτες, Διάστημα»
Βασίλης Λαδιάς, Πανωραία Γριμπαβιώτη «Τα αδέσποτα ζώα»

Παρουσίαση Πτυχιακών Εργασιών

Γεωργία Βέργου Φοιτήτρια Η' Εξαμήνου

Ο ρόλος του παιχνιδιού στο νηπιαγωγείο και την οικογένεια

Χαριτίνη Γοντισιώτη Φοιτήτρια Η' Εξαμήνου

Ο ρόλος του πατέρα στο παιχνίδι του παιδιού του στο πλαίσιο της οικογένειας και του νηπιαγωγείου

18.00 – 18.15

Συζήτηση

18.15 – 18.30

Διάλειμμα

Β' Μέρος:

18.30 – 18.45

...και ο Λόγος των Καθηγητών

Θεόδωρος Θάνος, Λέκτορας Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
*Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις και Αντισταθμιστική Εκπαίδευση:
Το παράδειγμα του Δασικού Νηπιαγωγείου*

18.45 – 19.00

Ιωάννης Φύκαρης, Λέκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
Μέλος του Εργαστηρίου Διδακτικής και Σχολικής Παιδαγωγικής Π.Τ.Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Η Νοηματοδότηση της Διαφοροποίησης στη Διδακτική Πράξη

19.00 – 19.15

Χαρίλαος Ζάραγκας, Λέκτορας Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
Μαθαίνω να κινούμαι - Μαθαίνω μέσω της κίνησης

19.15 – 19.30

Θεοχάρης Ράπτης, Λέκτορας Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
*Τραγουδώντας «περπατώ-περπατώ εις το δάσος...
Από την Αισθητική στην Αισθητηριακή Αγωγή και από την Τεχνική στην Τέχνη*

19.30 - 20.00

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Στο περιθώριο της Ημερίδας οι φοιτητές του Η' εξαμήνου θα παρουσιάσουν PROJECTS από το Εργαστηριακό μάθημα Διδασκαλία Εφαρμογές I και αποσπάσματα από την Πρακτική τους Άσκηση στα Νηπιαγωγεία της πόλης των Ιωαννίνων στο πλαίσιο του μαθήματος Διδασκαλία Εφαρμογές II, στον εξωτερικό χώρο του Αμφιθεάτρου του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών (1ος όροφος)

Θα χορηγηθεί βεβαίωση σε όσους παρακολουθήσουν τις εργασίες της Ημερίδας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΟΜΙΛΙΩΝ

Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις και Αντισταθμιστική Εκπαίδευση: Το παράδειγμα του «Δασικού Νηπιαγωγείου»

Θεόδωρος Θάνος
Λέκτορας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σύμφωνα με τη θεωρία του πολιτισμικού κεφαλαίου το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες μέσα από μια σειρά από λειτουργίες, όπως είναι η κοινωνικοποίηση, η επιλογή, η διατήρηση, η αναπαραγωγή, κ.ά. Το σχολείο υιοθετώντας το πολιτισμικό κεφάλαιο των «ανώτερων» κοινωνικών στρωμάτων (παραδοσιακή κουλτούρα) αφενός εξασφαλίζει τη δική του διαίωξη και αφετέρου αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες. Για τα παιδιά από τα «ανώτερα» κοινωνικά στρώματα το σχολείο αποτελεί μια συνέχεια της κοινωνικοποίησης στην οικογένεια. Αντίθετα, για τα παιδιά από τα «κατώτερα» το σχολείο αποτελεί ένα «νέο» κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να προσαρμοστούν. Με αυτόν τον τρόπο τα κοινωνικά πλεονεκτήματα των μαθητών από τα «ανώτερα» κοινωνικά στρώματα μετασχηματίζονται σε σχολικά πλεονεκτήματα ενώ για τους μαθητές από τα «κατώτερα» κοινωνικά στρώματα τα κοινωνικά μειονεκτήματα/διαφοροποιήσεις σε σχολικά μειονεκτήματα. Έτσι, η σχολική επίδοση των μαθητών είναι συνάρτηση της απόστασης μεταξύ του πολιτισμικού κεφαλαίου της οικογένειας και του πολιτισμικού κεφαλαίου του σχολείου. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η απόσταση τόσο χαμηλότερη είναι η σχολική επίδοση του μαθητή. Ο P. Bourdieu τονίζει ότι η κατάσταση αυτή μπορεί να ανατραπεί μέσα από την παρέμβαση του ίδιου του εκπαιδευτικού. Πώς μπορεί να συμβεί αυτό;

Η παιδαγωγική επιστήμη με τις νέες μεθόδους διδασκαλίας μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά. Η διερευνητική/ενεργητική και η βιωματική μάθηση, η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, η μέθοδος project και η διαφοροποιημένη διδασκαλία μπορούν να συμβάλουν δραστικά στη μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Οι μαθητές επιλέγουν θέματα με βάση τα ενδιαφέροντα και τα βιώματά τους και οικοδομούν τη γνώση βήμα-βήμα μέσα από δοκιμές και πειραματισμούς. Η γνώση του σχολείου δεν αποτελεί μια γνώση κατακερματισμένη που δεν έχει σχέση με την καθημερινότητά του. Ο εκπαιδευτικός στη διαδικασία της μάθησης δεν είναι η αυθεντία που περιγράφει και υποδεικνύει αλλήλ ο συνεργάτης και βοηθός του μαθητή στην παραγωγή της γνώσης.

Το Νηπιαγωγείο μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην άρση των κοινωνικών μειονεκτημάτων/ διαφοροποιήσεων των παιδιών από τα «κατώτερα» κοινωνικά στρώματα όχι μόνο γιατί οι σύγχρονες παιδαγωγικές μέθοδοι έχουν ενταχθεί στη διδακτική διαδικασία εδώ και πολλά χρόνια αλλήλ κι επειδή αποτελεί την πρώτη βαθμίδα στην οποία εντάσσεται το παιδί και οι παρεμβάσεις μπορούν να έχουν πολλαπλά και μεγαλύτερα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους στις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Το «Δασικό Νηπιαγωγείο» αποτελεί το αντισταθμιστικό πλαίσιο της μείωσης των κοινωνικο-πολιτισμικών διαφοροποιήσεων μεταξύ των νηπίων γιατί η ίδια λειτουργία του, που το διαφοροποιεί από τα υπόλοιπα νηπιαγωγεία, είναι συνυφασμένη με τις νέες παιδαγωγικές μεθόδους που αποσκοπούν στην κατάκτηση της γνώσης με την ενεργό συμμετοχή του παιδιού. Η γνώση οικοδομείται στα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες του παιδιού βασισμένη στα βιώματα και τις εμπειρίες του.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bourdieu, P. & Passeron, J.-Cl. (1993). Οι κληρονόμοι. Οι φοιτητές και η κουλτούρα (Ν. Πα-

ναγιωτόπουλος, Πρόλογος - Ν. Παναγιωτόπουλος & Μ. Βιδάλη Μετφρ.). Αθήνα: Καρδαμίτσας.

Bourdieu, P. (2002). Η διάκριση. Κοινωνική κριτική της καλαιοθητικής κρίσης (Ν. Παναγιωτόπουλος, Πρόλογος - Κ. Καψαμπέλη, Μετφρ.). Αθήνα: Πατάκνς.

Πατερέκα, Χ. (1986). Βασικές έννοιες των P. Bourdieu & J.-Cl. Passeron σε θέματα κοινωνιο-λογίας της εκπαίδευσης. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Θάνος, Θ. (2012). Κοινωνικοποίηση στην οικογένεια και το Νηπιαγωγείο: Συνέχειες και ασυ-νέχειες. Εισήγηση στο 3ο Διεθνές Συνέδριο Προσχολικής Αγωγής που διοργάνωσε το Παιδα-γωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στις 11-13 Μαΐου 2012 στην Πανεπιστη-μιούπολη Ιωαννίνων (Συνεδριακό Κέντρο «Κάρολος Παπούλης»).

Πανταζής, Σπ. & Σακελληρίου, Μ. (2005). Προσχολική Παιδαγωγική. Προβληματισμοί - Προ-τάσεις. Αθήνα: Ατραπός.

Κουτσελίνη, Μ. & Θεοφιλίδης, Χρ. (2002). Διερεύνηση και συνεργασία για μια αποτελεσματι-κή διδασκαλία. Αθήνα: Γρηγόρης.

Η νοηματοδότηση της "διαφοροποίησης" στη διδακτική πράξη

Ιωάννης Φύκαρης
Λέκτορας ΠΤΔΕ
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αναζητώντας τις βάσεις της διαφοροποίησης της διδασκαλίας διαπιστώνεται ότι βρίσκονται στις βασικές αρχές του κινήματος της Προοδευτικής Αγωγής και ειδικότερα στην αντίληψη της ανα-γκαιότητας προσαρμογής της διδακτικής λειτουργικότητας στις διαφοροποιημένες ικανότητες, ανάγκες, προσδοκίες και επιδιώξεις των μαθητών (Θεοφιλίδης, 2009).

Η αντίληψη αυτή διαμόρφωσε μια άλλη θεώρηση από εκείνη των στρατηγικών ομοιογένειας της διδακτικής διαδικασίας, όπως για παράδειγμα η οργάνωση των σχολείων με κριτήριο μόνο το φύλο ή την ηλικία (Θεοφιλίδης, 2009).

Ο Γερμανός παιδαγωγός Hopf (1982) επέκτεινε τον προβληματισμό, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, σχετικά με την καλύτερη οργάνωση των μαθητών και ανέλυσε τη δυναμι-κή της διαφοροποίησης της διδασκαλίας στο επίπεδο της σχολικής μονάδας. Επισήμανε την ανάγκη να αντιμετωπίζεται ο κάθε μαθητής ανάλογα με το γνωσιολογικό και ψυχοπνευματικό του υπόβαθρο, καθώς και το ιδιαίτερο μαθησιακό του προφίλ, ενώ προέβλεψε ως κυρίαρχο στοιχείο της διδασκαλίας την εξατομικευμένη προσαρμογή της μαθησιακής εργασίας. Οι ιδέες του Hopf ενεργοποίησαν σε σημαντικό βαθμό τη σκέψη και τον προσανατολισμό προς την αξία της διαφοροποίησης της διδασκαλίας και έδωσαν νέα ώθηση στη διδακτική αυτή δυνατότητα. Ταυτόχρονα, η διαφοροποίηση της διδασκαλίας φαίνεται να αποτελεί μια βασική σύγχρονη δι-δακτική ανάγκη, προκειμένου οι μαθητές να προσεγγίζουν τη γνώση, μέσα από εναλλακτικές διδακτικές διαύλους, που εξυπηρετούν τις ιδιαιτερότητές τους, τις μαθησιακές προσδοκίες τους, αλλά και προκαλούν κάθε φορά το ενδιαφέρον τους για μάθηση.

Στη βάση που προδιαγράφηκε η διαφοροποιημένη διδασκαλία σε σχέση με την ομοιομορφία της παραδοσιακής εκπαιδευτικής/ διδακτικής αντίληψης έχει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα: α) Οι μαθητές μαθαίνουν να εργάζονται αυτοδύναμα, να επικοινωνούν πολλαπλά μεταξύ τους επιλέγοντας από το σύνολο των δραστηριοτήτων εκείνες τις ενέργειες που τους προκαλούν το ενδιαφέρον αλλά και ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. β) Οι όποιες εντάσεις αμβλύνον-ται, διότι ο καθένας βρίσκει δυνατότητες έκφρασης, συμμετοχής αλλά και ικανοποίησης από την επιτυχία στην οποία μπορεί να φθάσει ανάλογα με τις δυνατότητες του. γ) Ο εκπαιδευτι-κός λειτουργεί συμβουλευτικά και έμμεσα καθοδηγητικά προς τους μαθητές του και αυτό το επιτυγχάνει μέσα από διαρκή φιλοσοφική και διδακτική «αυτοανάληψη», στοχεύοντας στο

να συνειδητοποιεί, να διευρύνει και να συστηματοποιεί τόσο το διδακτικό του έργο όσο και την αντίληψή του για το έργο του αυτό καθαυτό (Tomilson, 2010). Τα ανωτέρω πλεονεκτήματα αποκτούν οντότητα εξαιτίας του γεγονότος ότι η επίτευξη της διαφοροποίησης της διδασκαλίας κινείται σε ένα πολυεπίπεδο πλαίσιο μαθησιακής ευελιξίας και εναλλακτικότητας, το οποίο υπερβαίνει την αντίληψη της θεώρησης της διδασκαλίας ως «μηχανοποιημένου τύπου» άσκησης διδακτικού έργου και αγγίζει τα όρια της δημιουργικής παραγωγής και ανάδειξης διδακτικών παραμέτρων, οι οποίες συμβάλλουν εποικοδομητικά στο μαθησιακό αποτέλεσμα για κάθε μαθητή. Όχι το ίδιο για όλους αλλιά εκείνο που είναι αναγκαίο και χρήσιμο για τον καθένα ανάλογα με τη δυναμική της προσωπικότητάς του, αλλιά και των προϋποθέσεων, αναγκών, προσδοκιών και απαιτήσεων της καθημερινότητάς του (Κουτσελίνη, 2008). Συνεπώς, η βασική επιδίωξη μέσω της διαφοροποίησης της διδακτικής διαδικασίας είναι η ανταπόκριση τόσο προς τις ομοιότητες όσο και προς τις διαφορές των όλων των μαθητών Caldwell and Spinks, 1999). Άλλωστε, παρά το γεγονός ότι όλοι οι μαθητές έχουν την ικανότητα να μαθαίνουν, τελικά, θα μάθουν αυτό που θα τους προκαλέσει το ενδιαφέρον τους και με το δικό τους ρυθμό και τρόπο, διότι κάθε μαθητής έχει τα δικά του μοναδικά χαρακτηριστικά. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, κεντρικά επιδιωκόμενο στόχο αποτελεί το να καταστεί ο μαθητής αυτόνομη οντότητα και μέσα από προσωπικές διεργασίες να οδηγείται στην επίλυση των προβλημάτων του.

Προς την επίτευξη αυτή οι βασικές αρχές της διαφοροποίησης της διδασκαλίας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, διότι δίνουν έμφαση στην ευελιξία και την εναλλακτικότητα της διδακτικής διαδικασίας, στην επικέντρωση στα ουσιώδη, στην ενίσχυση της ανατροφοδότησης της διδασκαλίας, στην προώθηση της μάθησης, αλλιά και στην παρώθηση προς τη μάθηση (Βαστάκη, 2010).

Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, προκειμένου να υπάρχουν πιθανότητες επιτυχίας σε ένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα διδασκαλίας είναι αναγκαίο να πληρούνται δύο βασικές προϋποθέσεις: 1) Να δομείται στη βάση ενός ολοκληρωμένου θεωρητικό-πρακτικού σχεδίου και 2) Να διαθέτει ένα πλαίσιο συνεχούς παρακολούθησης, στήριξης και ανατροφοδότησης του τρόπου εφαρμογής του.

Καταληκτικά επισημαίνεται ότι η διαφοροποίηση στη διδασκαλία δεν αποτελεί μια διδακτική δραστηριοποίηση που θα προκύψει αυθόρμητα, αλλιά απαιτεί χρόνο, οργανωτικό πλαίσιο προετοιμασίας, είναι διδακτικά στοχευμένη, μεθοδικά συγκροτημένη και διαρκώς αξιολογούμενη από τον εκπαιδευτικό. Επιπλέον, το είδος της διαφοροποίησης εξαρτάται από τους συμμετέχοντες μαθητές και σε κάθε περίπτωση επιχειρεί να δημιουργεί ανοικτή πρόσβαση στη μάθηση, παρωθεί προς τη μάθηση, μέσα από διερευνητικές, ανακαλυπτικές και συμμετοχικές διδακτικές διαδικασίες, αλλιά και ενισχύει την αποτελεσματικότητα της μάθησης. Τελικά, η διαφοροποίηση δεν είναι μια πρακτική που διδάσκεται αλλιά μια διδακτική δυνατότητα που βιώνεται.

Βιβλιογραφία περίληψης

Βαστάκη, Σ. (2010). «Η διαφοροποίηση στη διδασκαλία». *Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου*. Τεύχος 12. Σελ.121-135.

Caldwell, B. and Spinks, J. (1999). *Leading the self-managing school*. London: Falmer.

Hopf, D. (1982). *Διαφοροποίηση της σχολικής εργασίας*. (μτφρ. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β.), Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Θεοφιλίδης, Χ. (2009). *Ρωγμές στο παγόβουνο της παραδοσιακής διδασκαλίας*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρης.

Κουτσελίνη, Μ. (2008). *Διαφοροποίηση Διδασκαλίας- Μάθησης: Από τη Θεωρία στην Πράξη*. Διαθέσιμο στο:

http://epaweb.soe.ucy.ac.cy/courses/EPA220/index_files/Simeioseis%20pdf/

Μαθαίνω να κινούμαι – μαθαίνω μέσω της κίνησης

Ζάραγκας Χαρίθλαος,
Λέκτορας Π.Τ.Ν.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Στο Νηπιαγωγείο προγραμματίζουμε δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολική κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, σύμφωνα με το σκοπό της Φυσικής Αγωγής, τη σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού (Δ.Ε.Π.Π.Σ. –Π.Σ.Α.Δ., 2003). Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του μικρού παιδιού είναι η συνεχής κίνηση. Αν παρατηρήσουμε το παιδί θα δούμε ότι συνεχώς τρέχει, πηδά, αιωρείται, αναρριχάται, χορεύει ή ασχολείται με κάποια άλλη δραστηριότητα περισσότερο ή λιγότερο έντονη. Αυτή η έμφυτη και αυθόρμητη ενεργητικότητα του παιδιού είναι η βάση της ανάπτυξης και της καλής υγείας του. Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Μέσα από τη συμμετοχή στο παιχνίδι το παιδί βελτιώνει τα σωματικά - αντιληπτικοκινητικά, γνωστικά, συναισθηματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του.

Η νηπιακή ηλικία χαρακτηρίζεται σαν μια μορφολογική και λειτουργική περίοδος που διακρίνεται από ένα έντονο ρυθμό κινητικών αποκτημάτων. Πρόκειται για μια ηλικία, όπου το παιδί παρουσιάζει μια ακόρεστη δίψα για κίνηση, η οποία μεθοδευμένα μπορεί να εξελιχθεί σε κινητική δεξιότητα που το καθιστά ακόμη πιο ικανό να προσαρμοσθεί στο περιβάλλον του. Η απόκτηση των κινητικών δεξιοτήτων βρίσκεται στον πυρήνα του προγράμματος της Φυσικής Αγωγής στο Νηπιαγωγείο. Ο όρος κινητικές δεξιότητες αναφέρεται στην ανάπτυξη του κινητικού ελέγχου, στην ακρίβεια και την ορθότητα εκτέλεσης των βασικών και ειδικευμένων κινήσεων Gallahue (2002). Οι βασικές δεξιότητες αναπτύσσονται και εκλεπτύνονται στον βαθμό που τα παιδιά είναι ικανά να τις εκτελούν με ευκολία και αποτελεσματικότητα μέσα στο περιβάλλον τους. Καθώς τα παιδιά ωριμάζουν, οι βασικές δεξιότητες που αρχικά ανέπτυξαν, όταν ήταν σε μικρότερη ηλικία, εφαρμόζονται ως ειδι-κευμένες δεξιότητες σε μια ευρεία ποικιλία παιχνιδιών, κινητικών δραστηριοτήτων της καθημερινότητάς τους, ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, χορών και αθλημάτων. Για παράδειγμα, η βασική δεξιότητα του χτυπήματος (πιάσε και πέτα) ενός αντικειμένου με το χέρι από κάτω, από πλάγια ή πάνω από τον ώμο προοδευτικά εκλεπτύνεται και αργότερα εφαρμόζεται σε δραστηριότητες της καθημερινότητας, σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες, και σε αθλήματα όπως το γκολφ, το τένις και την πετοσφαίριση. Οι κινητικές δεξιότητες μπορούν να ταξινομηθούν σε δεξιότητες μετακίνησης, χειρισμού και σταθεροποίησης.

Για την ανάπτυξη και εξέλιξη της κινητικής συμπεριφοράς (κινητικές δεξιότητες) είναι απαραίτητες όλες οι αισθήσεις, οι οποίες ενεργούν σαν ενιαίο σύνολο και επιτυγχάνουν συντονισμένες κινήσεις και δεξιότητες. Ο κατάλληλος συνδυασμός των αισθητηριακών εμπειριών ή αλλιώς αισθητηριακή ενσωμάτωση αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για κάθε είδος μάθησης (Ayres, 2002). Η αισθητηριακή ολοκλήρωση είναι η ικανότητα οργάνωσης και επεξεργασίας της αισθητηριακής πληροφορίας, η βελτίωση δηλαδή της ικανότητας του εγκεφάλου στο να επεξεργάζεται τα αισθητηριακά ερεθίσματα και να θέτει προς χρήση τις πληροφορίες που αποκτά. Η αντιληπτική λειτουργία (αναγνώριση, ερμηνεία, ταξινόμηση, επεξεργασία) είναι σημαντική για την καταγραφή και την

επεξεργασία των πληροφοριών που παρέχει το περιβάλλον από τα διάφορα αισθητήρια όργανα (Gallahue, 2002). Τα αισθητηριακά όργανα και η λειτουργία τους ενισχύονται μέσα από τις κινητικές δραστηριότητες, στις οποίες απαιτούνται αντιληπτικές ικανότητες. Οι κινητικές δραστηριότητες ενεργοποιούν σύνθετες αντιδράσεις προσαρμογής και τα παιδιά μαθαίνουν καινούρια πράγματα, ενώ ο εγκέφαλος έχει τη δυνατότητα, μέσω των αντιδράσεων προσαρμογής, να εξελιχθεί και να οργανωθεί καλύτερα. Αντιληπτικοκινητική μάθηση είναι η ικανότητα απορρόφησης, αφομοίωσης (των εισερχόμενων πολλαίσθητηριακών πληροφοριών), και αντίδρασης σε αυτές μέσω της κίνησης. Ο καλύτερος χρόνος για να πραγματοποιηθεί η αντιληπτικοκινητική μάθηση είναι όταν τα παιδιά είναι μικρά και μπορούν να συμμετέχουν σε μια ευρεία νέων και διαφορετικών καταστάσεων. Η ενίσχυση της αντιληπτικής ικανότητας δεν επιτυγχάνεται απλά, με τυπικά μαθησιακά προγράμματα που στοχεύουν στην εξάσκηση των αισθήσεων. Η ενίσχυση της αντιληπτικής ικανότητας διαμέσου της αποτελεσματικής αισθητηριακής εμπειρίας επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό όταν τα παιδιά μπορούν να ενεργούν και να δραστηριοποιούνται αυτόβουλα (Zimmer, 2007 ; Καρτασίδου, 2004 ; Kieff, Casbergue, 2000). Οι αντιληπτικοκινητικές δραστηριότητες βοηθάνε τα παιδιά να πετύχουν τη φάση ετοιμότητας που με τη σειρά της βοηθά την ακαδημαϊκή εργασία της τάξης (Gallahue, 2002).

Η εμπλοκή των παιδιών με κινητικές δραστηριότητες φυσικής αγωγής στο νηπιαγωγείο περιλαμβάνει κινητικά, γνωστικά (όπως είναι η μάθηση εννοιών και η αντιληπτικοκινητική μάθηση), κοινωνικά και συναισθηματικά στοιχεία.

Βιβλιογραφία

- Ayres, A.J. (2002). *Baustein der Kidlischen Eintwicklung*. Berlin: Springer.
- Bredenkamp, S., & Copple, C. (1998). *Καινοτομίες στην Προσχολική Εκπαίδευση: Αναπτυξιακά Κατάλληλες Πρακτικές στα Προσχολικά Προγράμματα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Gallahue, L. D., (2002). *Αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή για τα σημερινά παιδιά*. (Μετ. – Επιμ. Ευαγγελίνου Χ. – Παππά Α.) Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Kieff, J., & Casbergue, R., (2000). *Playful Learning and Teaching. Integrating Play in Preschool and Primary Programs*. Boston: by Allyn and Bacon.
- Logsdon, B., Alleman, L., Straits, S., Belka, D., & Clark, D., (1997). *Physical Education Unit Plans for Preschool – Kindergarden. Learning Experiences in Games, Gymnastics, and Dance*. Human Kinetics.
- Zimmer, R., (2007). *Εγχειρίδιο κινητικής αγωγής από τη θεωρία στην πράξη*. (Επιμ. Καμπάς Α.) Αθήνα: Αθήνιο.
- Γώτη, Ε., Δέρρη, Β., & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2006). *Γλωσσική Ανάπτυξη Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας μέσω της Φυσικής Αγωγής*. Περιοδικό: *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*. Τόμος 4 (3), 371 – 378.
- Δ.Ε.Π.Π.Σ. – Α.Π.Σ.: *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών – Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο*. Φ.Ε.Κ. 303B/13-03-2003 και Φ.Ε.Κ. 304B/13-03-2003. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.pi-schools.gr.
- Καρτασίδου, Λ. (2004). *Μάθηση μέσω Κίνησης. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Εκπαιδευτικές Εφαρμογές της Ψυχοκινητικής στην Ειδική Παιδαγωγική*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Τσαπακίδου, Α. (1997). *Κινητικές Δεξιότητες. Προγράμματα ανάπτυξης κινητικών δεξιοτήτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

**Τραγουδώντας «περπατώ-περπατώ εις το δάσος...
Από την αισθητική στην αισθητηριακή αγωγή και από την τεχνική στην τέχνη**

Θεοχάρης Ράπτης
Λέκτορας Π.Τ.Ν.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Η εισήγηση εξετάζει τη σχέση της μουσικής αγωγής με το δάσος σε έναν ιστορικό και, παράλληλα, σε ένα συστηματικό άξονα. Αρχικά γίνεται αναφορά στο συμβολικό φορτίο του δάσους και στους τρόπους που το φορτίο αυτό επηρέασε τη μουσική αγωγή κατά το πρώτο μισό του 20ου αι. σε ένα μεγάλο μέρος της Ευρώπης και ιδιαίτερα στη Γερμανία. Η μουσική αγωγή στο δάσος και με θέμα το δάσος έγινε σταδιακά όργανο προπαγάνδας πολλών φασιστικών καθεστώτων. Ως αντίδραση στις παραπάνω τάσεις, από τα μέσα του 20ου αιώνα ακολούθησε ένας επαναπροσανατολισμός της μουσικής αγωγής προς μια κατεύθυνση συστηματικής καλλιέργειας των αντιληπτικών ικανοτήτων του παιδιού. Στα πλαίσια αυτής της αισθητικής ως αισθητηριακής αγωγής, όπου το αντικείμενο της μουσικής αγωγής διευρύνεται για να περιλάβει και τους ήχους, το δάσος αποτελεί ένα προνομιακό χώρο δράσης, ιδιαίτερα για τις μικρές ηλικίες. Τέλος, πλησιάζοντας στην εποχή μας, το ενδιαφέρον στρέφεται στα δασικά νηπιαγωγεία και πιο συγκεκριμένα στα πορίσματα μιας έρευνας που αφήνει να διαφανεί η σημασία τους για τη μουσική αγωγή των παιδιών μέσα από την ενίσχυση κυρίως της δημιουργικότητας και της φαντασίας. Με τον τρόπο αυτό καταδεικνύεται ότι η μουσική θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από τους παιδαγωγούς και τους φορείς μουσικής αγωγής πρωτίστως ως τέχνη και όχι απλώς ως τεχνική.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Στο πλαίσιο των Εργαστηριακών Μαθημάτων Προσχολικής Παιδαγωγικής του Π.Τ.Ν. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων διοργανώνεται Προπτυχιακή Ημερίδα με θέμα:

«ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ»

**που θα πραγματοποιηθεί την Τετάρτη, 23 Μαΐου 2012,
στο Αμφιθέατρο του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών
στις 03:00 μ.μ.**

**Με τιμή
η Υπεύθυνη των Εργαστηριακών Μαθημάτων**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

**ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ**

***ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ***

χορηγός: **Σύγχρονο
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ**